

VEZA I SURADNJA KLERA S USTAŠAMA — AGENTIMA FAŠISTIČKIH IMPERIJALISTA U INOZEMSTVU

Za vrijeme boravka Pavelića kod njegovih fašističkih poslodavaca u inozemstvu održavanje veze između ustaških terorista u zemlji i onih na strani predstavljalo je veliku teškoću.

Upravo u tom pravcu pružio je ustašama dragocjenu podršku jedan dio katoličkog klera koji je putujući u inozemstvo, naročito u Italiju, po nekim »crkvenim poslovima«, između ostalog vršio službu agenta posrednika između Pavelića, koji je živio u Mussolinijevoj Italiji, i ustaških zlikovaca u zemlji.

U tom pravcu zanimljiv je članak objavljen u »*Katoličkom listu*« od 7. V. 1941. br. 18 str. 218. u rubrici »*Crkvene vijesti*«, iz kojeg donosimo ovaj izvadak:

»Odbor Zbora Duhovne Mladeži Zagrebačke
u audijenciji kod Poglavnika«.

»... Poglavnik nam je srdačno stisnuo desnicu i rekao nam je ganuta srca: Braćo bogoslovi!... Govorio nam je kao otac. On je u najtežim danima našao u mladim redovima najviše pomoći i najviše razumijevanja. Kad Mu nitko nije mogao donositi vijesti, desna ruka bila su mu naša braća naročito iz Hercegovine. On to ne može zaboraviti...«

Kao što vidimo iz tog članka, Pavelić zahvaljuje mladim bogoslovima i priznaje da su »braća bogoslovi« već u ono vrijeme kada je Pavelić za račun Mussolinija i talijanskog fašizma pripremao porobljavanje hrvatskog naroda, vršili ustašama kurirsku službu donoseći mu vijesti u inozemstvo kada mu ih nitko nije mogao donijeti.

*

Dr. Karlo Karin, prof. bogoslovije iz Sarajeva, dao je Zemaljskoj komisiji za ispitivanje zločina okupatora i njihovih pomagača iskaz o sarajevskom nadbiskupu Ivanu Šariću, u kojem između ostaloga kaže:

»... Meni je poznata notorna činjenica da je nadbiskup Šarić još prije rata bio ustaški opredijeljen. Dokaz tomu je njegova opće poznata posjeta ustaškim emigrantima u Južnoj Americi, nekoliko godina prije rata, a poslije ubistva Aleksandra Karadordevića u Marseillu 1934. god. Naime, smatram da on tu posjetu ustaškim emigrantima u Južnoj Americi nije morao da učini kao svećenik, nego ju je učinio iz političkih razloga, kao njihov istomišljenik.«

Tu okolnost potvrđuje i sam sarajevski nadbiskup dr. Ivan Šarić u članku koji je odštampan u sarajevskom »Novom listu« mjeseca maja 1941., u osječkom »Hrvatskom listu« od 13. V. 1941. i sarajevskom »Kato- ličkom tjedniku« br. 20 od 18. V. 1941.

Evo riječi samog nadbiskupa Šarića:

»Bio sam kod naših ustaša u Americi, Sjevernoj i Južnoj... molili smo se Svemogućemu i za Poglavnika dr. Antu Pavelića neka nam ga On milo- stiv prati i doprati u slobodnu Hrvatsku. I dobri je Bog čuo i, eto, uslišio naše vapaje i uzdisanje. »Tebe Boga hvalimo, Tebe Gospodine ispovijedamo«...«

Šarić ovdje vrši dužnost kurira i političkog emisara Pavelića i za tu ustašku misiju iskorišćuje svoj svećenički položaj, koji mu omogućuje da dospije i onamo gdje to običnim ustašama nije bilo moguće.

Ali nadbiskup Šarić se hvali i time da se u vrijeme kada je Pavelić uživao gostoprimstvo Mussolinija, potajno sastao s njime u Italiji, i to, naravno, opet iskorišćujući svoje svećeničko zvanje, u bazilici sv. Petra u Rimu.

Šarić to sam iznosi u svojoj »Odi Poglavniku«, koja je o Božiću 1941. objavila sva sarajevska i zagrebačka ustaška štampa. Uzimamo tekst te pjesme kako je objavljen u broju zagrebačke »Nove Hrvatske« od 25. XII. 1941.:

»Ono u Bazilici svetog Petra
Vidje Tebe u Vječnom Gradu pjesnik,
Njemu s Tobom zagrljaj drag je bio
Ko Dom naš mio.

Sam Bog Tebe pratio dobri,
Jaki,
Da izvedeš za Dom naš sveto djelo,
Tebi Ante Starčević nadahnuće,
Ideal bio.

Vi nam oba hrvatski ideali,
Pradjedovska braniste sveta prava,
Dok je sunca, oba ste kruna naša,
Vječna vam slava!«

*

Rimokatolički župnik u Bos. Gradiški Branimir Župančić naveo je u zapisniku svog preslušanja kod istražnih vlasti od 19. maja 1945. do- slovce ovo:

»Na gimnaziji kao đak ja sam odgojen na katoličkom sjemeništu u trav- ničkoj gimnaziji...«

Godine 1938. točno na naš katolički Nikolj-dan krenuo sam iz Zagreba za Rim, i to preko Firenze i Siene. U Sieni sam doznao od nekih Dalmatinaca franjevac, posebno od franjevca Dionisa Jurićeva, da se Pavelić nalazi sa

stanom 5 km daleko od Siene u jednom selu (ime toga sela ne znam točno reći, ali mislim da se zove Certosa). Nas trojica: ja, Dionisije i još jedan, čijeg se imena ne sjećam, dogovorili smo se da odemo vidjeti Pavelića. Preko nekog župnika Talijana, doznali smo gdje se Pavelić nalazi, i on nam je omo- gućio da se sastanemo sa Pavelićem u sakristiji njegove crkve...

Vidljivo je iz tog dokumenta da je i kod župnika Župančića njegov odgoj na travničkoj franjevačkoj gimnaziji odigrao presudnu ulogu za njegovo pristupanje ustaško-terorističkoj organizaciji. Već prije smo čuli o zloglasnim ustaškim centrima, t. j. franjevačkom samostanu u Čuntiću kraj Petrinje i franjevačkom samostanu u Širokom Brijegu u Herce- govini, a sada se sastajemo s još jednim propagandističkim centrom, franjevačkim samostanom u Travniku, koji je u svojoj gimnaziji godinama trovao omladinu ustaškom propagandom.

Iskaz župnika Župančića značajan je zbog toga, što se iz njega jasno vidi ogromna pomoć koju je katolički kler pružao Paveliću ne samo kod organiziranja ustaša u zemlji nego i kod održavanja veza s inozemstvom.

Za vrijeme NDH župnik Branimir Župančić hvalio se preko stupaca »Hrvatskog naroda« svojim ustaškim djelovanjem i održavanjem veza s ustašama u inozemstvu.

»Hrvatski narod« od 30. VIII. 1941. broj 197 na str. 6. u rubrici »Kroz ustašku Hrvatsku« donosi članak pod naslovom: »Uloga Bosanske Gra- diške u oslobodilačkoj borbi — Kako je izvršen prevrat u Bos. Gradiški — Groblje srpskih zrakoplova na uzletištu kod Topole«.

U tom članku navodi se što Župančić o sebi kaže:

»... Iz Banja Luke, gdje sam služio kao kapelan, otputovao sam na stu- dije u Rim. Bila mi je želja, da tamošnje diplomate upoznam s našom zem- ljom... Dopisivao sam se s Babićem i Singerom...«

Župnik Župančić bio je dopisnik nekoliko poznatih listova, tako »Neza- visne Države Hrvatske«, koji još i sada izlazi u Pittsburgu. U razgovoru nam je ispričao i svoj susret sa Poglavnikom god. 1938. u Italiji...«

Tim interviewom župnik Župančić priznaje uglavnom sve ono što je poslije priznao pred istražnim vlastima, pa se na taj način može naj- autentičnije utvrditi ne samo činjenica da je župnik Branimir Župančić u samoj zemlji aktivno radio na širenju ustaške propagande nego da je za njim vršio neobično važne misije u Italiji, te održavao veze s ustaškim teroristima Mijom Babićem i Vladom Singerom. I u tom članku Župančić priznaje svoj sastanak s Pavelićem u Italiji 1938. god.

*

Zloglasni ustaša-franjevac i svećenik dr. Ivo Guberina iskazao je u zapisniku o saslušanju od 28. V. 1945. sastavljenom pred našim is- tražnim vlastima doslovce ovako:

»Od 1938. god. prešao sam sasvim frankovačkoj (nacionalističkoj) struji koja je bila u Dalmaciji. Saradivao sam s dr. Tarlom u Šibeniku, zatim prof. Nikšićem, Danijelom Crljenom, dr. Nikolićem kasnije županom, Belamarić Zdravkom i t. d. 1940. god. položio sam ustašku zakletvu pred ing. Bulićem, kasnije drž. tajnikom. 1940. god. u studenom otišao sam u emigraciju (u Zadar) i tamo se sastao s Reljom, koji me je poslao Paveliću. Pavelić me je primio u Pisi i poslao me u Sienu kao svećenika. 12. travnja s ostalim emigrantima vratio sam se u Zagreb.«

U zapisniku o preslušanju od 3. VI. 1945. isti franjevac dr. Ivo Guberina iskazuje ovo:

»Od 1921. god. u župi Veliko Brdo organizirao sam »Orlove«, a nakon raspusta »Orlova« po diktaturi u Drveniku sam osnovao »Križare«. Isto tako suradivao sam u Šibeniku i Betini. Imao sam biblioteku i pjevački zbor. Sa svojim članovima iz Drvenika išao sam po selima kao: Podace, Zaostrog, Gradac. U Betini organizirao sam »Križare«, ali bez nekog vidnog uspjeha.«

I opet se susrećemo s činjenicom da dio katoličkog svećenstva, kao i katoličke vjerske organizacije, a na prvom mjestu »Križari« predstavljaju glavni izvor odakle se regrutiraju ustaški teroristi, koji emigriraju u inozemstvo da se kasnije pod zaštitom okupatora vrate u zemlju i pomognu mu u porobljavanju i istrebljenju naših naroda.